

RALF MICHALSKY

A NÉMET SZÖVETSÉGI RENDŐRSÉG BIZTONSÁGI INTÉZKEDÉSEI A LABDARÚGÓ VILÁGBAJNOKSÁG IDŐSZAKÁBAN, KÜLÖNÖS FIGYELEMMEL A HATÁRELLENŐRZÉSRE

1. Bevezetés

A 2006. év nyarán Németországban megrendezett labdarúgó világbajnokság nemcsak sportünnep volt, hanem jelentős rendvédelmi kihívás is, amelynek végrehajtásában a házigazda Németország rendőrségén túl számos – a világbajnokságon részt vevő – ország rendőri erői is közreműködtek. E tanulmány célja, hogy bemutassa azokat a főbb feladatokat, amelyek a labdarúgó világesemény előtt, alatt és után jelentkeztek az alábbi tartalmi felépítés szerint:

- a bevetésre kerülő szervezeti egységek bemutatása,
- a Német Szövetségi Rendőrség céljai,
- a rendőri biztosítás irányvonalai,
- a különleges szervezeti felépítés és a bevetési fázisok,
- a Német Szövetségi Rendőrség legfontosabb intézkedései,
- a határhelyzetkép feldolgozása és
- az irányító stáb információs szükséglete.

2. A bevetésre kerülő szervezeti egységek

A világbajnokság rendezésével kapcsolatban a rendvédelmi erők már jóval az eseményt megelőzően megkezdték a szakmai munkát. 2004. július elseje és 2006 május harmincegyediké között működött viszonylag csekély létszámmal az ún. „VB előkészítő stáb”, amelynek elsődleges feladata volt, hogy a világbajnokság megrendezéséhez szükséges információkat, adatokat megszerezze és értékelje. Ez a szervezeti egység 2006. június elsején kibővült személyi állománnyal „VB irányító stábbá” alakult, és ebbéli minőségében a labdarúgó világbajnokság végéig működött. A döntőmérkőzést követően az irányító stáb újabb szervezeti átalakításon ment keresztül, amikor is egy jelentős létszámleépítést követően létrejött a „VB utómunka-csoport”. E csoport a rendezési feladatok tapasztalatainak értékelését végezte, feltárva azokat a körülményeket, amelyek a rendészeti szervezetek szakmai tevékenységét érintették.

3. A Német Szövetségi Rendőrség céljai

A rendezvényt biztosító erők legfontosabb célja érthetően az volt, hogy a labdarúgó világbajnokság minden, biztonsági szempontból releváns rendezvénye zavarmentesen kerüljön lebonyolításra. Ennek érdekében a Német Szövetségi Rendőrség különösen

- az erőszakra hajlamos személyek beutazásának a megakadályozására,

- a rivalizáló csapatok szurkolói által a közlekedésük alatt okozni szándékozott rendzavarásainak és erőszakos cselekményeinek a megelőzésével és elhárításával,
- a Német Szövetségi Vasút utasai, illetve tárgyi berendezései, közlekedési eszközei elleni támadások, valamint
- a légi közlekedés biztonságát veszélyeztető cselekmények és magatartások megakadályozásával
- kapcsolatos feladatokra koncentrált.
- A biztonság szavatolása érdekében a német rendőri erők különös hangsúlyt helyeztek
- az országon belül és kívül működő hatóságokkal folytatott információcserére;
- a határok megerősített rendészeti felügyeletére, így az ún. schengeni külső határokon a beutazók állandó és folyamatos ellenőrzésére, valamint a belső határokon a Schengeni Végrehajtási Egyezmény 2. cikk (2) bekezdése szerinti határellenőrzés végrehajtására;
- az utazóközönség által fokozottabban használt vasúti pályaudvarok biztosítására;
- a hazájuk csapatát életető szurkolók határon túlról és határon túlra megvalósított kíséretére;
- több légi biztonsági kísérő (FSB) bevetésére; valamint
- a lehetséges absztrakt veszélyek elhárításához szükséges tartalék erők (MBR) felkészítésére és készenlétbe tartására, illetve légi úton történő szállítására.

4. A rendészeti biztosítás irányvonalai

A labdarugó világbajnokság rendészeti biztosításának legfontosabb irányvonalai azok az alapelvek, amelyek meghatározták a Német Szövetségi Rendőrség tevékenységének főbb paramétereit. E körben:

1. A rendészeti munka prioritása a biztonság megteremtésén volt, amelyet a rendőrség hangsúlyozottan nyílt (a határokon, repülőtereken és pályaudvarokon egyenruhás egységek útján), toleráns és barátságos fellépéssel kívánt – az összes együttműködő bevonásával – elérni.
2. Fontos tényező volt az idő, azaz fel kellett készülni arra, hogy az intézkedéseket időben minél hamarabb és gyorsan kellett fogantatni. Ennek érdekében megelőző műveleteket kellett kidolgozni, amelyek alkalmasak voltak arra, hogy a bel- és külföldről egyaránt származó veszélyhelyzeteket már keletkezésükkor elfojthassák.
3. A biztosítás során jelentős szerep hárult a három országból mintegy 323 fővel érkezett külföldi segítő erőknek, amelyek látható módon lettek a Német Szövetségi Rendőrség intézkedésibe bevonva.
4. A rendőrségi bevetésekhez szükséges erőket alapvetően olyan formában kellett kialakítani, hogy veszélyhelyzet esetén azonnal mozgósíthatók legyenek. Az ún. intervencióerők készenlétben tartása leplezett módon történt.
5. A rendőrség szerepéről, céljairól és intézkedéseiről offenzív és egyeztetett, a bevetéseket kísérő média-megjelenéssel és nyilvános szerepléssel, célirányosan kell tájékoztatni minden érdekcsoportot a bevetések előtt, közben és után.

5. A különleges szervezeti felépítés és a bevetési fázisok

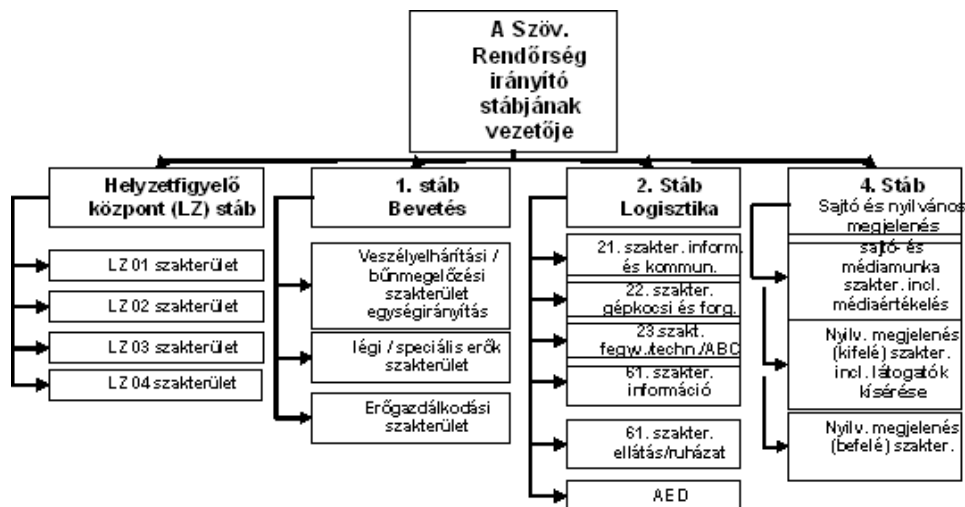
5.1. A Német Szövetségi Rendőrség biztosító erőinek különleges szervezeti felépítése

A Német Szövetségi Rendőrség szervezeti struktúrája az általános rendőrségi felépítés szerint lett kialakítva. Így a biztosító erőket egy rendőrségi vezető irányítja, amelynek alárendeltségébe tartoztak a világbajnokság ideje alatt működött irányított stáb, illetve az egyes, földrajzi elhelyezkedés szerint tagozódó bevetési szakaszok. (ld. az alábbi ábrát)

Az irányító stáb alárendeltségében további – az alábbi elrendezés szerinti – alegységek működtek:

5.2. Az irányító stáb és feladatai

Az irányító stáb feladatai a labdarugó világbajnokság alatt az alábbiak voltak:

- állandó kapcsolattartás a regionális és a funkcionális egységek között,
- a veszélyhelyzetek súlyosságának megítélése és elemzése,
- a határellenőrzés intenzitásának meghatározása, egyeztetve az érintett bevetési szakaszokkal, különösen a Schengeni Végrehajtási Egyezmény 2. cikk (2) bekezdésének hatályba lépésekor,
- a szükséges erőáthelyezések elrendelése,
- az országos tartalékokkal való manőverezés és diszlokáció elrendelése,
- a régiók közötti együttműködés koordinációja,
- az információ áramlás és csere biztosítása a Szövetségi Belügyminisztériummal, a Sport Információs Központtal, a Szövetségi Bűnügyi Hivatallal, a tartományi rendőrségekkel, valamint a többi érintett hatósággal és szervezettel,
- a Szövetségi Belügyminisztérium folyamatos tájékoztatása a rendezvénnyel kapcsolatos eseményekről, a jelentőszolgálat koordinálása,
- a „VB 2006 helyzetjelentés” elkészítése, valamint
- a külföldi futballszurkolókról szóló információk gyűjtése és elemzése.

5.3. A bevetési fázisok

Hasonlóan a világbajnoksággal kapcsolatosan működő szervezeti egységekhez a rendőri munka is alapvetően három szakaszban valósult meg. Az első szakasz 2006. május 3. és 31. közötti időintervallumra esett, amikor még csak az előkészítésről, az előzetes felügyeletről és az ún. felvilágosító intézkedések intenzívebb végrehajtásáról kellett gondoskodni. A rendészeti feladatok koncentrációja természetesen a második stádiumra, a világbajnokság konkrét (2006. június 1. és július 10. közötti) idejére esett, míg a harmadik (2006. július 11. és 31. közötti) szakaszban már csak az utólagos felügyelet és intézkedések végrehajtása volt soron az általános szervezeti felépítés keretében.

6. A Német Szövetségi Rendőrség egyes kiemelt feladatai

A különös irányelveken és szervezeti felépítésen alapuló rendészeti munkán belül speciális hangsúlyt kellett fektetni, egyes a szurkolók kiszolgálását és védelmét szolgáló intézkedésekre.

E körben külön kellett foglalkozni a külföldi zsebtolvajok visszaszorítására, amelynek érdekében a Szövetségi Rendőrség illetékességi területén egy önálló, az irányító stáb alárendeltségébe tartozó nyomozócsoport felállítása is szükségessé vált. Ez a nyomozócsoport tevékenységét alapvetően a főbb gócpontokon, így a pályaudvarokon és a repülőtereken fejtette ki, és szervezetében nemcsak német, hanem külföldi (szám szerint tizenhat) nyomozók is beosztásra kerültek.

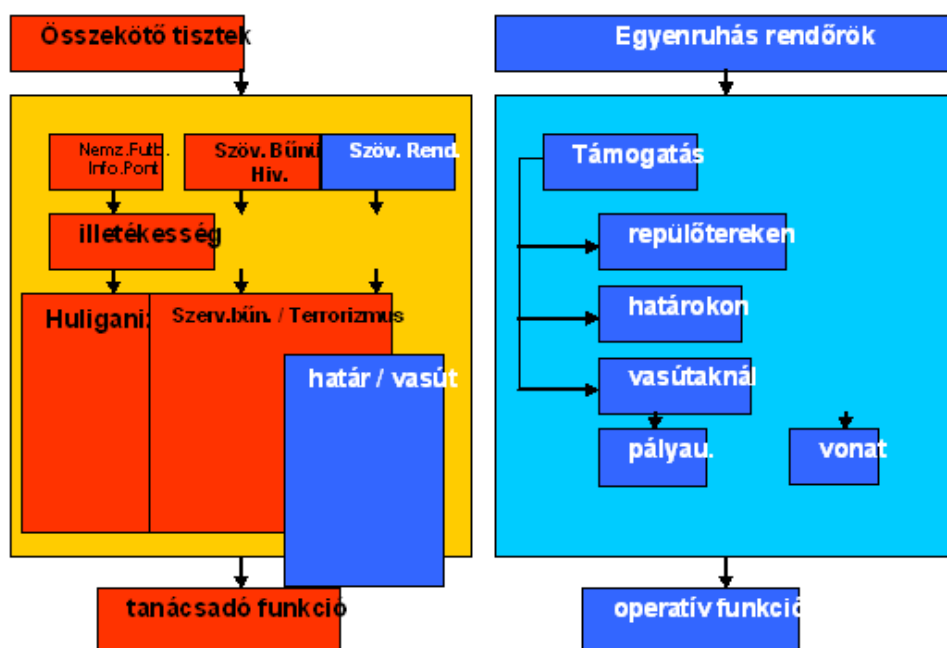
A labdarugó világbajnokságon megjelenő különböző náció, szurkoló és érdeklődő Németországba érkezése olyan jelentős biztonsági kockázattal járt, amely miatt indokolttá vált egyes határszakaszon a határellenőrzés – Schengeni Végrehajtási Egyezmény 2. cikk (2) bekezdés szerinti – visszaállítása. A határellenőrzés újbóli megszervezése azonban nem volt egyszerű feladat, tekintettel arra, hogy a belső határokon immár tizenegy éve nincs kontroll, így annak infrastrukturális háttere már nem volt biztosított. Újból ki kellett építeni főleg mobil erőkből és eszközökből az ellenőrzéshez szükséges létesítményeket és

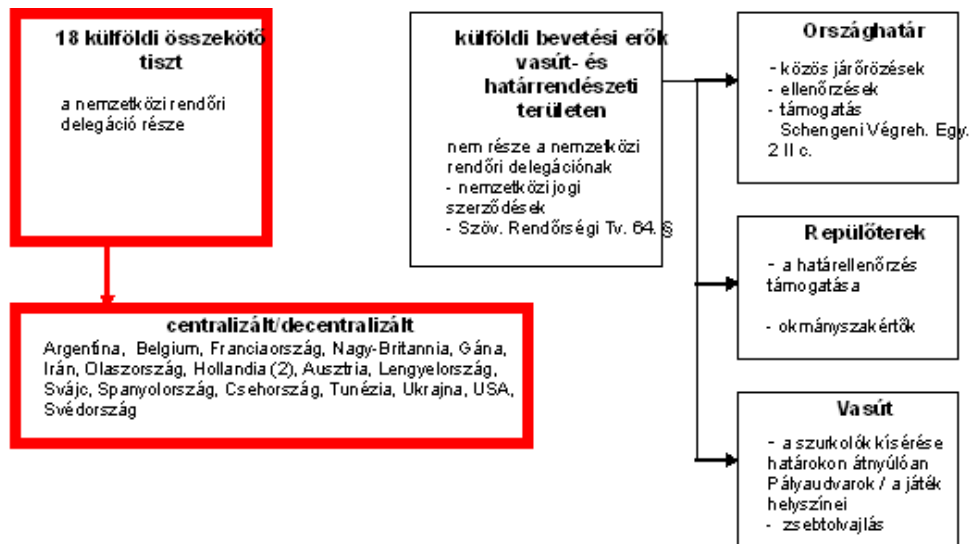
szervezeteket. Ez sok gondot okozott a Német Szövetségi Rendőrség jelenlegi helyzetében és szerkezetében.

Kiemelt feladatként kellett számolni az erőszakra hajlamos szurkolók (huligánok) visszatoloncolásával is. Ennek hatékony és gyors végrehajtása, valamint a szükséges személyi erőforrások felszabadítása érdekében a Német Szövetségi Rendőrség csökkentette a futballeseménnyel össze nem függő (általános) visszatoloncolások alkalmazását. A problémás szurkolók visszatoloncolásának releváns jogforrásává vált a német belügyminiszter 2005. szeptember 18-án kiadott rendelete, amely normatívan szabályozza az erőszakra hajlamos, problémás szurkolókkal szembeni különleges intézkedéseket.

A foci világbajnokság rendőri biztosítása, és a különleges intézkedések foganatosítása nem nélkülözhetette külföldi rendőri erők bevetését a Szövetségi Rendőrség illetékességi területén. Mint ahogy korábban már utaltunk rá a német rendőrök munkáját tizenhárom ország háromszázhuszonhárom rendőre segítette. Ennek az együttműködésnek normatív alapjait a hatályos nemzetközi jogi szerződések és a Szövetségi Rendőrség Törvény 64. §-a adták, míg végrehajtási kereteit az egyes főleg szomszédos-, tranzit- és résztvevő államokkal közös nyilatkozatok és elgondolások, a VB 2006 Irányítási, Bevetési és Bűnmegelőzési Albizottság koncepciója, valamint a Német Szövetségi Rendőrségi „VB 2006” elnevezésű koncepciója adták. A nemzetközi együttműködésben a fentiek szerint Nagy-Britannia, Svájc, Ausztria, Olaszország, Lengyelország, Csehország, Spanyolország, Franciaország, Portugália, Svédország, Belgium, Luxemburg és Hollandia vett részt, de nem hivatalos segítőként Passaunál a magyar Határőrség beosztottai is részt vettek a közös tevékenységben.

A külföldi erők bevonását jól szemlélteti az alábbi két ábra:

A világbajnokság alatt speciális feladatként jelentkezett az ún. „külföldi jogi kiegészítő koncepció, amelyet a Német Szövetségi Belügyminisztérium a szövetség és a tartományok közötti egyeztetést követően adott ki. E rendelkezésnek már voltak kedvező tapasztalatai, amelyek a 2005. évben szintén Németországban megrendezésre került Konföderációs Kupa rendőri biztosítása során keletkeztek. E külföldi jogi kiegészítő koncepció alapvetően az alábbi irányelveket követte:

- az érvényes schengeni szabályok figyelembevétele,
- a szükséges könnyítések bevezetése akkreditált személyek részére,
- a biztonságra veszélyes személyek távoltartása, az ilyen személyek tartózkodásának megszüntetése,
- a szükséges ellenőrzési szabályok kidolgozása és végrehajtása.

A koncepció alapvetően érintette a labdarúgó világbajnoksághoz kapcsolódó vízumeljárást is, amelynek keretében figyelemmel kellett lenni arra, hogy sok külföldi keresi fel német ismerősét, rokonát, barátját. Éppen ezért kiemelt határforgalommal kellett számolni, okmányszakértők fokozottabb igénybevételére volt szükség. A vízumkiadás során alapvetően érvényesült, hogy egy mérkőzésre szóló belépőjegy automatikusan nem jogosít vízumkiadásra, az országba belépéshez szükséges az úti cél igazolása is.

7. A labdarúgó világbajnokság rendészeti biztosítási helyzetképe

7.1. A Német Szövetségi Rendőrség szempontjából fontosabb rendezvények

- 2006. 05. 03. – a Szövetségi Rendőrség tájékoztatásának megkezdése,
- 2006. 05. 24. – a központi szervek közötti információcsere megkezdése,
- 2006. 05. 26. – a nemzeti válogatottak érkezésének kezdete,
- 2006. 06. 01. – a Szövetségi Rendőrség különleges szervezeti egységeinek működése,

- 2006. 06. 05. – FIFA kongresszus Münchenben,
- 2006. 06. 09. – Nyitó mérkőzés Münchenben,
- 2006. 07. 09. Záró mérkőzés (döntő) Berlinben.

A labdarúgó világbajnokság során hatvannégy mérkőzés került lebonyolításra, amelyek közül

- huszonegy a Szövetségi Rendőrség Nyugati Parancsnoksága,
- tizenhét a Déli Parancsnokság,
- tíz-tíz a Közép, illetve az Északi Parancsnokság és
- hat a Keleti Parancsnokság illetékességi területéhez tartozott.

7.2. A mérkőzések és a szurkolók

A mérkőzések és a szállások helyszínei az alábbi ábra szerint helyezkedtek el:

A világbajnokságon kb. 3.2 millió néző jelent meg a helyszínen, akik közül sokan nem rendelkeztek jeggyel. A külföldi szurkolók esetében külön figyelemmel kellett lenni az eltérő tartózkodási időre, illetve a szervezett tartózkodásra is. Erre vonatkozóan információt a hatóságok a jegyeladásból szerezhettek, amelynek két szignifikáns szakasza volt. Az első a csoportmérkőzésekre vonatkozott, amelyekre a jegyet a világhálón, illetve az adott mérkőzés helyszínén lehetett megvásárolni, míg a második stádium a kieséses körre esett. Ekkor már működni kezdtek a csereportálok, ahol a – főleg a további küzdelmekben már nem érintett országokhoz tartozó – szurkolók adhatták át jegyeiket egymásnak. A stadionok helyszínein kívül számolni kellett az ún. „public” zónákkal is, ahol több ország polgárai egymás közelében tartózkodhattak, és nézhették nagyképernyős kivetítőn a mérkőzéseket. Bonyolított a helyzetet, hogy ezek a személyek sátorvárosokat hoztak létre, nem egy Németország határain kívül épült ki.

A hatóságok speciális figyelmet fordítottak az ún. „problémás” szurkolókra. E kategória mind német, mint külföldi személyekre vonatkozóan kiterjesztésre került. A hazai drukkerek esetében 2316 olyan személy volt, akik már korábban ki lettek tiltva a stadionokból, míg a hatóságok további közel kilencezer erőszakos személyt ismert, akik közül 1186 fő regisztrálva is volt. A külföldi szurkolók esetében kb. hatezer olyan személy érkezése volt várható, akik valamely Európai Unióhoz tartozó ország (főleg Anglia, Lengyelország, Hollandia, Olaszország) stadionjaiból ki voltak tiltva. Mindemellett figyelemmel kellett lenni az egyes országok ellenséges szurkoló hadaira (Szerbia és Montenegró, Horvátország) is, illetve ügyelni arra is, hogy a lengyel szurkolók már nem kevés problémát (legutóbb 2005. 11. 27-én Brandenburgban) okoztak a német rendvédelmi szervezeteknek.

A szurkolói aktivitással kapcsolatban igen jelentős volt az érintett országok hatóságai képviselőinek bevonása, illetve az elmaradhatatlan információcsere a végrehajtásban érintett szervezetek között.

7.3. A határhelyzet

Megélnkült a határforgalom szinte minden határátkelőhelyen, így szárazföldön (közúton, vasúton), vízen (az egyes kikötőkben) és a légi határátkelőhelyeken is. Ezutóbbi nagyban segítették az olcsóbb árfekvésű („fapados”) légi társaságok. A jelentős határforgalom kiélezte a határon átnyúló bűnözéssel (kábitószer- és embercsempészettel, tiltott beutazással) kapcsolatos problémákat, míg a vasúti közlekedés terén a zsebtolvajlás és az ún. futball-specifikus bűncselekmények (veszélyes beavatkozás a vasútforgalomba, bombafenyegetések, rongálás, testi sértés) számának növekedésére lehetett számítani. Oda kellett figyelni napjaink egyik jelentős (és Németországban jelenleg is közvetlen veszéllyel bíró) iszlám bűnözésre, a szélső jobboldali huligánok erőszakos akcióira, illetve a szélső baloldali személyek megjelenésére is.

Sajnos feladatot jelentett az egyes közüzemi berendezések, objektumok védelme, míg kiemelt figyelmet kellett fordítani a résztvevő országok magas rangú állami vezetőinek fogadására, biztosítására is.

7.4. A Német Szövetségi Rendőrség információs szükséglete

A rendészeti biztosítást végző koordinációs szervezeteknek az alábbi adatforrások álltak rendelkezésre:

- a világbajnokságban résztvevő államok országinformációi (média, szurkolók),
- az utazási mozgások adatai (szám, útvonal, idő, cél, utazási eszköz, eddigi viselkedés, személyi adatok),
- veszélyekkel, bűncselekményekkel kapcsolatos felmérések, adatok,
- eddigi intézkedések,
- a szövetségi rendőrségi parancsnokságok és igazgatóságok aktuális tanulmányai, valamint
- az offenzív információszerzés eredményei,
- külföldön a Nemzeti Futballinformációs Pont, az egyes delegációk, az összekötő tisztek jelentései, a szomszéd államok együttműködő szervei, valamint a Szövetségi Rendőrség külföldön bevetésre kerülő rendőrei.

8. Összegzés

A 2006. június 9. és július 9. között Németországban megrendezésre kerülő labdarúgó világbajnokság nemcsak a sport, hanem a rendőri biztosítás terén is világeseménynek számított. A Német Szövetségi Rendőrség az egy évvel korábban lebonyolított Konföderációs Kupán már bizonyította alkalmasságát a világbajnokság rendészeti ellenőrzésére, de az igazi megmérettetés – főleg az állami delegációk magas száma, a soha nem látott szurkolói vándorlás és határforgalom miatt – csak ez év nyarán érkezett el. Egy jól összehangolt szervezés eredménye, hogy a világbajnokság szervezői összességében jelesre vizsgáztak, és ehhez nagyban hozzájárultak a német rendőri erők és bel-, illetve külföldi együttműködő szervei is.